

## การควบคุมการส่งออกสินค้าที่ใช้ได้สองทาง (Export Control for Dual-Use Product)

ในปัจจุบัน การค้าระหว่างประเทศ ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ 9-11 เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกฎระเบียบเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้า ซึ่งประเทศผู้นำเข้ารายหลักของโลกได้พัฒนาขึ้นมารองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีการประกาศใช้มาตรการต่างๆ อาทิ Container Security Initiative (CSI), 24 Hours Rule, C-TPAT เป็นต้น เพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้าจากท่าเรือต่างๆ ทั่วโลก และเป็นที่มาของการประกาศใช้ มาตรการ Authorized Economics Operator หรือ AEO ของสหภาพยุโรป และประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในเวลาต่อมา โดยประเทศต่างๆ เหล่านี้ได้พัฒนามาตรการภายในประเทศโดยอาศัยหลักการ Mutual Recognition ของ World Customs Organization (WCO) มารองรับซึ่งนอกจะเป็นการตอบโต้การดำเนินการของประเทศสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ยังเป็นการป้องกันอุตสาหกรรมส่งออกของตนเองให้สามารถแข่งขันได้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม มาตรการต่างๆ ที่ผ่านมา เป็นเพียงมาตรการขั้นต้นที่ครอบคลุมในทุกกลุ่มสินค้า ให้มีการกำกับดูแลการเคลื่อนย้ายสินค้าตลอดโซ่อุปทาน ซึ่งเป็นส่วนน้อยของการป้องกันการก่อการร้าย และในปัจจุบันประเทศผู้นำเข้าสำคัญอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มมีการพัฒนามาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการค้า “สินค้าที่ใช้ได้สองทาง” หรือสินค้าที่มีการค้าขายโดยวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ตามปกติ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางทหาร อาทิ การผลิตหรือเสริมสมรรถนะในการผลิตนิวเคลียร์ การผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสินค้าในกลุ่มดังกล่าว อาจถูกนำไปใช้ในการก่อการร้ายในท้ายที่สุด

มาตรการขั้นแรกในการควบคุมมิให้ “สินค้าที่ใช้ได้สองทาง” ไปอยู่ในมือผู้ก่อการร้าย คือการควบคุมการส่งออกไปยังคู่ค้าที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยการขอความร่วมมือให้ภาครัฐของประเทศผู้ส่งออกมีการตรวจสอบผู้ซื้อว่าอยู่ในกลุ่มดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งประเทศต่างๆ อาจมีการสร้างรายชื่อของกลุ่มเสี่ยงขึ้นมาเป็นแนวทางในการพิจารณาติดตามการค้า หรือห้ามมิให้ทำการค้ากับผู้ซื้อเหล่านั้น โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการพัฒนาโครงการ Wisconsin Project โดย University of Wisconsin เพื่อติดตามและรวบรวมรายชื่อกลุ่มเสี่ยงต่างๆ และจัดทำเป็น Risk Report ให้กับภาครัฐของประเทศผู้ส่งออกต่างๆ สำหรับการตรวจสอบและให้ใบอนุญาตในการส่งออก (รายละเอียดและเนื้อหาของ Risk Report สามารถติดตามได้จาก <http://www.wisconsinproject.org/risk.html> )

อนึ่งมาตรการดังกล่าว ทำให้ผู้ผลิตสินค้ามีความจำเป็นในการตรวจสอบสมาชิกในโซ่อุปทานของตนเองตลอดจนวัตถุประสงค์ในการนำสินค้าไปใช้งานของผู้ใช้ในแต่ละขั้นต่อนก่อนการทำสัญญาซื้อขาย ซึ่งบริษัทขนาดใหญ่จำนวนมากได้เริ่มตื่นตัว และให้ความสำคัญมากขึ้น เพราะหากปรากฏว่ามีสินค้าหรือวัตถุดิบของตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาวุธ หรือการก่อการร้ายใดๆ ย่อมจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของบริษัทเป็นอย่างมาก

มาตรการควบคุมในรูปแบบต่อมา คือการควบคุมการส่งออกรายสินค้า ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่กำหนดให้มีการขอ อนุญาตจากภาครัฐก่อนการส่งออก หรือการที่ผู้ส่งออกมีการแจ้งให้ภาครัฐทราบว่าได้มีการส่งออกไปให้กับคู่ค้ารายใดบ้าง ซึ่งรูปแบบที่กำหนดจะขึ้นอยู่กับระดับความเข้มงวดในการควบคุม และการประกาศรายการสินค้าของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม รายการที่ถูกกำหนดให้เป็น “สินค้าที่ใช้ได้สองทาง” มักมีลักษณะตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างสินค้า	การใช้ในเชิงพาณิชย์	การใช้ในทางทหาร
เครื่องตัดกลึง	สำหรับแปรรูปชิ้นส่วนเครื่องจักรทั่วไป และชิ้นส่วนรถยนต์ที่ต้องควบคุมอย่างละเอียด เป็นต้น	การแปรรูปชิ้นส่วนต่างๆ เช่น ชิ้นส่วน อุปกรณ์ระเบิดปรมาณู ชิ้นส่วนเครื่องหมุนเหวี่ยง เป็นต้น
อลูมิเนียมผสม	ใช้ในอุตสาหกรรมการบิน อวกาศ และการขนส่ง เป็นต้น	วัสดุโครงสร้างที่ใช้โรเตอร์ของเครื่องหมุนเหวี่ยงเพื่อเพิ่มสมรรถนะของยูเรเนียมจรวดมิสไซล์ และอาวุธทั่วไป
ไทเทเนียมผสม	การใช้เป็นวัสดุสำหรับเครื่องจักร ยานพาหนะ ไม้ตีกอล์ฟ อุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น	วัสดุโครงสร้างที่ใช้โรเตอร์ของเครื่องหมุนเหวี่ยงเพื่อเพิ่มสมรรถนะของยูเรเนียม
Maraging Steel	เครื่องมือช่าง ดายคาสต์	วัสดุโครงสร้างที่ใช้โรเตอร์ของเครื่องหมุนเหวี่ยงเพื่อเพิ่มสมรรถนะของยูเรเนียม
เครื่องแปลงความถี่	เครื่องเจียรความเร็วสูง เลื่อยความเร็วสูง เป็นต้น	เครื่องจ่ายกำลังไฟที่มีความถี่สูงซึ่งจำเป็นต่อมอเตอร์ของเครื่องหมุนเหวี่ยง
เส้นใยคาร์บอน	อุปกรณ์กีฬา (ไม้ตีกอล์ฟ ไม้ตีเทนนิส)	วัสดุโครงสร้างที่ใช้โรเตอร์ของเครื่องหมุนเหวี่ยงเพื่อเพิ่มสมรรถนะของยูเรเนียมจรวดมิสไซล์ และอาวุธทั่วไป
เซนเซอร์	คลื่นโซนาร์ค้นหาหมูปลา ระบบมองกลางคืนสำหรับรถยนต์	โซนาร์เพื่อการทหาร กล้องส่องที่มีดใช้ในทางทหาร
เครื่องส่ง/ถอดรหัส	I/C Card ในโทรศัพท์มือถือ/PC บัตรเครดิต	ออกแบบให้ใช้เทคโนโลยีในการแก้รหัส วิเคราะห์รหัส และใช้รหัสควอนตัม

ในประเทศญี่ปุ่นมีการควบคุมการส่งออกสินค้าที่ใช้ได้สองทาง ทั้งการควบคุมโดยภาครัฐในการขออนุญาตก่อนการส่งออก และการขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในการจัดทำบัญชีรายการสินค้า ลูกค้าที่รับสินค้า และปริมาณการส่งออกสินค้าที่ใช้ได้สองทาง และจัดส่งให้กับภาครัฐ เพื่อให้ทราบที่มาที่ไปของสินค้าที่มีการส่งออกทั้งหมด

สำหรับประเทศไทย มีหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการส่งออกสินค้าหรือวัตถุที่เป็นอาวุธ หรือสามารถนำไปใช้เป็นอาวุธอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ

กระทรวง	กฎหมาย	รายการสินค้าที่ควบคุม
กระทรวงกลาโหม	<ul style="list-style-type: none"> <li>พรบ. ควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495</li> <li>พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในทางสงคราม พ.ศ. 2535</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>อาวุธ เครื่องยิงทิ้ง ปล่อง และอุปกรณ์</li> <li>กระสุน วัตถุระเบิดและส่วนประกอบ</li> <li>ยานพาหนะทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่ใช้ในทางทหาร</li> <li>เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงคราม</li> </ul>

กระทรวง	กฎหมาย	รายการสินค้าที่ควบคุม
กระทรวงอุตสาหกรรม	พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535	<ul style="list-style-type: none"> <li>• เอกสารและภาพที่เป็นความลับในราชการทหาร</li> <li>• สารเคมี 79 ชนิด</li> <li>• สารเคมีที่เป็นพิษ</li> <li>• สารตั้งต้น</li> </ul>
กระทรวงสาธารณสุข	พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525	<ul style="list-style-type: none"> <li>• เชื้อโรคในคนและสัตว์</li> <li>• เชื้อโรคที่สามารถนำมาผลิตเป็นอาวุธชีวภาพได้</li> </ul>
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ยูเรเนียม</li> <li>• ธอเรียม</li> <li>• พลูโตเนียม</li> <li>• วัสดุกัมมันตภาพรังสี</li> </ul>
กระทรวงพาณิชย์	พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522	ไม่มีการระบุรายการสินค้าที่ใช้ได้สองทางไว้

สังเกตได้ว่ารายการสินค้าที่อยู่ในบัญชีสินค้าหรือวัตถุที่ต้องควบคุมข้างต้น จะมีความชัดเจนถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในทางทหาร ในขณะที่กระทรวงพาณิชย์ที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการค้าและสินค้าที่ใช้ได้สองทาง ยังไม่มีการระบุรายการสินค้าที่ต้องมีการควบคุมไว้

อย่างไรก็ตาม กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าต่างประเทศ อยู่ระหว่างการจัดทำ “รายการสินค้าที่ใช้ได้สองทาง” เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำระบบการควบคุมต่อไปในอนาคต โดยจะอาศัยบัญชีรายการสินค้าที่ใช้ได้สองทางของสหภาพยุโรป (สามารถดาวน์โหลดข้อมูลได้ที่ [www.tnsc.com](http://www.tnsc.com)) มาประยุกต์ใช้สำหรับประเทศไทย

ทั้งนี้ กรมการค้าต่างประเทศ ได้จัดตั้งคณะทำงานจัดทำระบบควบคุมการส่งออกสินค้าที่ใช้ได้สองทาง เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลรายการสินค้า และสร้างความตระหนักให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งคาดว่าประเทศไทยจะมีการควบคุมการส่งออกสินค้าที่ใช้ได้สองทางในภาคบังคับในอนาคตอันใกล้นี้ ซึ่งสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย จะติดตามความคืบหน้าและแจ้งให้ทราบเป็นระยะ เพื่อให้ผู้ส่งออกของไทยมีความพร้อมและสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง.

\*\*\*\*\*

ฝ่ายส่งเสริมการส่งออก  
สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย  
8 มีนาคม 2553